

Arkæologisk undersøgelse af ”Rovbjerg SV”, Boeslunde i perioden 19. juni til 24. juni 2003.
Lehne Mailund Christensen

Dokumentationsarbejde.

Indhold:

1.	Indledning	2
2.	Kulturhistorisk redegørelse	2
3.	Undersøgelsens perspektiver.....	2
4.	Baggrund og begrundelse for udgravningen.....	3
5.	Landskabet.....	3
6.	Andre fortidsminder i området/byen (fortidsmindelandskabet).....	3
7.	Udgravningens data.....	4
8.	Udgravningens metode.....	5
9.	Dataliste	6
10.	Tidstavle.....	6
11.	Litteratur.....	6
Kortbilag 1		7
Oversigt over registrerede anlægspor		7
Kortbilag 2		8
Plan over Hus I.....		8

Rapport fra

Sydvestsjællands Museum
Storgade 17
4180 Sorø
Sorø 2003. © Forfatteren og Sydvestsjællands Museum

Tlf. 57834063
e-mail: kontor@vestmuseum.dk
hjemmeside: www.vestmuseum.dk

1. Indledning

Redegørelse for en mindre undersøgelse betalt af Vestsjællands Amts Vejafdeling forud for anlæggelsen af en rundkørsel på Korsør landevejen lige vest for Boeslunde. En detaljeret gennemgang af resultaterne findes i den tilhørende rapport.

2. Kulturhistorisk redegørelse

Ved undersøgelsen blev der fundet en boplads fra overgangen mellem yngre bronzealder og ældre jernalder (omkring 500 f.Kr.). Bopladsen består indtil videre af et enkelt hus på omkring 13 x 5,5 meter, hvor både folk og fæ boede. I området lige omkring huset har beboerne haft gravet store gruber, hvori man kunne smide f.eks. husholdningsaffald, samt en del mindre gruber, som foret med sten kunne gøre det ud for jordovne til tilberedning af mad. I disse højst forskellige gruber blev der fundet dele af smadrede lerkar fra husholdningen.

Foruden de utvetydige levn af en boplads blev der fundet nogle ildgruber med tydelige rester af trækul samt store mængder ildskørnede sten. Disse gruber kan ikke dateres nærmere, men kan muligvis ses i forbindelse med lignende gruber, som tidligere er blevet registreret højst 200 meter øst for det undersøgte areal. Disse kunne dateres til yngre bronzealder og blev tolket som spor efter rituelle handlinger ved gravhøjen Rovbjerg lige nord for Korsørlandevejen.

Den yngre bronzealder og den ældre førromerske jernalder betegner en brydningstid i forhistorien. Tiden for det gamle paneuropæiske kontaktnetværk mellem lokale aristokrater var ved at rinde ud, fordi samfundene i den sydlige og centrale del af Europa begyndte at anvende jern til genstande i stedet for bronze. Bronze havde i næsten tusind år været det foretrukne metal til alt lige fra økser og våben til lur og smykker, hvilket krævede handel og tæt kontakt idet bronzens bestanddele, kobber og tin, ikke findes overalt i Europa og sjældent samme sted. Udvekslingen af disse metaller og viden om støbning af bronze havde naturligvis medført interesse for andre materialer og kundskaber. Således rejste religiøse opfattelser såvel som guld og rav lange afstande i bronzealderens Europa. Da man opdagede kunsten at forarbejde jern, som er et langt hyppigere tilgængeligt metal, havde lederne i de små samfund i Europa ikke længere behov for de fjerne kontakter til andre aristokrater.

Det sydsandinaviske område modtog altså i den yngste del af bronzealderen ikke længere store mængder bronze sydfra, men forsøgte dog at opretholde de gamle kontakter og den gamle samfundsorden. Produktionen af jern kom kun langsomt i gang i vor del af Europa fordi der ikke er de store jernforekomster i disse egne. Derfor er den tidligste del af jernalderen i Danmark forholdsvis fattig på jern og samtidig giver de ændrede traditioner inden for husbyggeri og udlæggelse af landsbyer og gårde et langt mindre prangende indtryk end bronzealderens. Anlæggelsen af store jordbyggede høje som gravmonumenter for fremstående personer var ligeledes for længst et afsluttet kapitel og igennem yngre bronzealder og ældre førromersk jernalder nedgravede man urner med sine kremerede familiemedlemmer i gamle høje eller satte dem på den flade mark og dyngede eventuelt en lille tue over.

Overgangsperioden mellem yngre bronzealder og ældre førromersk jernalder er således en tid hvor livet og samfundet generelt var på vej mod mere beskedne og lokalt orienterede kår.

3. Undersøgelsens perspektiver

Denne forholdsvis lille undersøgelse bør ses i forbindelse med de talrige fund fra yngre bronzealder og ældre jernalder, som gennem en lang årrække er gjort i Boeslunde og omegn. Således er selv denne beskedne udgravning af værdi både for billedet af de forhistoriske aktiviteter i lokalområdet og forståelsen af egnens betydning på Sjælland og i Danmark 500-1000 år før Kristi fødsel. I dette

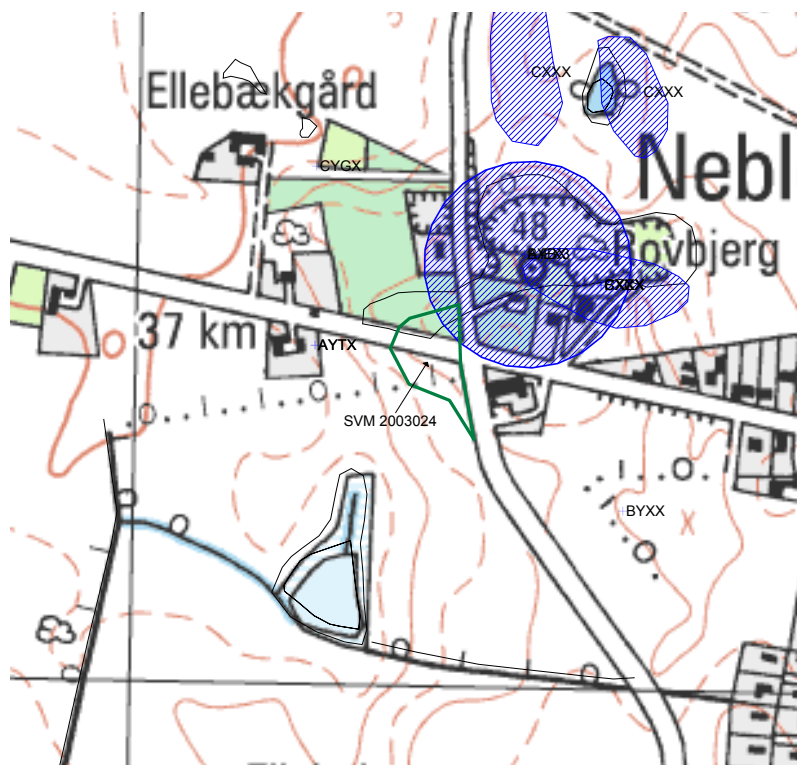
perspektiv viser undersøgelsen, at der foruden en tidligere registreret bosættelse i Neble lige nord for Boeslunde også har været bosættelse på skråningen mod Storebælt. Det er sandsynligt at bopladsens udstrækning breder sig syd og vest for det undersøgte areal. Foruden denne beboelse har området med rituel aktivitet ligeledes strakt sig i denne retning.

4. Baggrund og begrundelse for udgravningen.

Ved besigtigelse 02-06-2003 under muldafrømningen kunne der syd for Korsør Landevej konstateres et større antal kogestensgruber og affaldsgruber, hvorefter det blev aftalt at muldafrømningen fortsatte. Den umiddelbare nærhed til det lokale højdepunkt Rovbjerg samt øvrige arkæologisk set interessante fund af forhistorisk bebyggelse og tydelige rækker af ildgruber med brændte sten pegende mod Rovbjerg betød at det var væsentligt at registrere disse isoleret set simple anlæg for at sikre evt. sammenhæng med de øvrige fortidsminder i området og sikre daterende materiale.

5. Landskabet.

Boeslunde er beliggende på toppen af et bakkedrag med en spektakulær udsigt ud over det sydlige Storebælt og Langeland. Uden for byen falder terrænet forholdsvis stejlt i alle retninger dog er faldet mod syd og vest mere jævnt. Udgravningen blev foretaget på den sydvestlige skråning af en lokal bakketop, kaldet Rovbjerg (48 m.o.h.), på hvis top der ligger en gravhøj. Mod sydvest ligger en lille mose.

6. Andre fortidsminder i området/byen (fortidsmindelandskabet)

Boeslunde har været et vigtigt centralområde i mere end en periode af oldtiden, men særlig i bronzealderens yngre del var området særdeles rigt og må nævnes blandt de tre mest interessante fundområder i Danmark fra denne periode. På Borgbjergbanke er der blevet gjort et depotfund af 3 par guldkar fra Yngre Bronzealder og i Neble er der fundet 5 edsringe (armringe) af guld fra ca. 800 f.Kr, vejende ialt 2,5 kg. Et lur-par af bronze fra Yngre Bronzealder er blevet gravet op i vandhul

ved Langesø mose og bronzealder-højen Rovbjerg (dateret til sidst i Ældre Bronzealder) ligger på Boeslundes højeste sted og kan sandsynligvis forbindes med de rækker af, der ved forskellige lejligheder er blevet påtruffet i højens umiddelbare nærhed. Boeslundes fremtrædende rolle må til dels have forsat i jernalderen da man lige syd for byen har fundet Sjællands ældste jernproduktionsplads ved Espevej og Campinggården. Dette betyder at Boeslunde måske har været blandt de toneangivende i fremstillingen og anvendelsen af jern.

Rige skattefund af sølv og guld fra vikingetiden er desuden fundet lige øst for byen, hvilket viser at området for godt 1000 år siden endnu ikke havde mistet sin position som handels- og rigdomscenter. En boplads fra denne periode er blevet udgravet ved Lundersbjerggård i den sydlige del af byen.

Edsringe fra Neble og guldsåle fra Borgbjergbanke

7. Udgravningens data

Der blev undersøgt i alt 78 fyldskifter og fundet 14 fund. De undersøgte anlæg blev tegnet og beskrevet. De 14 fund udgøres af lerkar og brændt lerklining samt et enkelt kæbefragment fra et husdyr. Keramikken forekom i koncentrationer, men var stærkt fragmenteret. På billedet nedenfor ses et sammenlimet lerkar af samme type som de kar der blev fundet ved denne undersøgelse, fundet blot 200 meter mod sydøst.

Undersøgelsen har Sydvestsjælland Museums journalnummer 2003024, hvorunder rapport, fundlister, fotos m.v. er arkiveret.

Kar fra Mosevænget

8. Udgravningens metode.

Ved undersøgelsens start var der foretaget en grov muldafrømning på hele arealet, men alle markeringer af anlæg var forsvundet p.g.a. kraftig regn. Ved fladeskovling var det muligt at erkende anlæg, bl.a. stolpehuller tilhørende et hus, på den vestlige del af arealet, syd for hovedlinien (P1-P3). Hvor der lå koncentrationer af keramik i overfladen, blev der anvendt graveske til afrensning. Resten af området blev afrenset v.h.a. gravemaskinen.

Keramikkoncentrationen X 4 i fyldekskiftet A15.

Alle anlæg blev tegnet i fladen, v.h.a. tommestok og målebånd, på plantegninger i 1:100 (T1 - T7). De fleste anlæg blev desuden snittet med skovl og beskrevet i Gravebogen (A1 - A78). Udvalgte anlæg blev dog beskrevet og tegnet i 1:10 på snittegninger. Alle fund blev nummeret (X1-X14) og hjemtaget til museet. Der blev udtaget jordprøver fra 6 anlæg. Da der var begrænset tid til rådighed kunne alle anlæg ikke snittes. Det blev derfor prioriteret at snitte de anlæg der indeholdt fund, som lå i et system (Hus I) eller var mulige kogestensgruber. I de store gruber/kulturlag (A15 og A61)

blev der lavet mindre nedgravninger forskellige steder indenfor anlægget.

9. Dataliste

Alle sagens akter er arkiveret under journalnummer SVM 2003024 på Sydvestsjælland Museum og en teknisk rapport er indsendt til Kulturarvstyrelsen. De fundne oldsager er vasket, beskrevet og registreret, og ligger nu på museets magasin. Detaljerede oplysninger om de enkelte undersøgte anlægsspor, indsamlede genstande og dokumentationsmateriale fremgår af den udarbejdede rapport.

10. Tidstavle.

TIDSTAVLE

Yngre jernalder	Vikingetid	1050 e. Kr.
	Germansk jernalder	750 e. Kr.
Ældre jernalder	Romersk jernalder	375 e. Kr.
	Keltisk jernalder (Førromersk)	Kr. f.
Bronzealder	Yngre bronzealder	500 f. Kr.
		1000 f. Kr.
	Ældre bronzealder	1700 f. Kr.

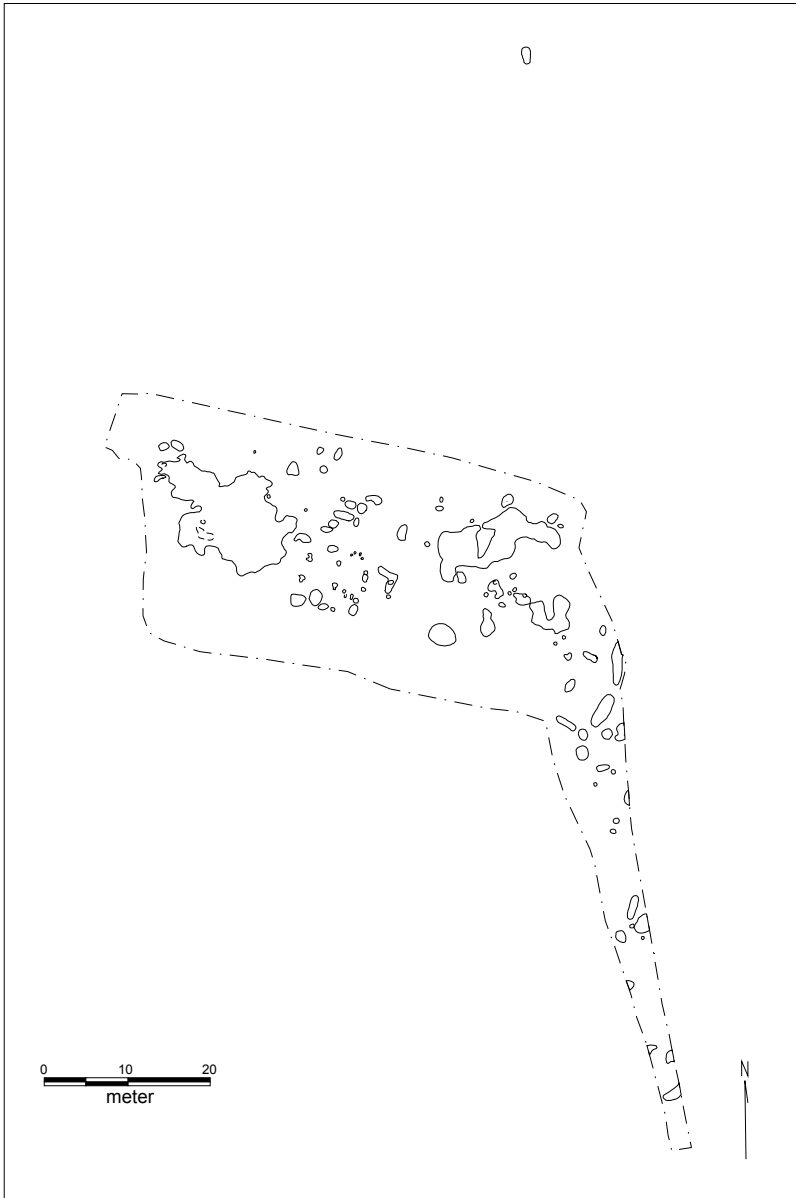
11. Litteratur.

Bertelsen, J.B. et.alii 1996. Bronzealderens bopladser i Midt- og Nordvestjylland. Viborg.

Hertz, J. et.alii (eds.) 1987. Danmarks længste udgravning. Arkæologi på naturgassens vej 1979-86. København. (side:175-179)

Kortbilag 1

Oversigt over registrerede anlægsspor

Anlægsspor (optrukket linie) og grænse (punkteret linie) for det undersøgte område mod syd. Det nordlige område er ikke afgrænset og kun et enkelt anlægsspor blev undersøgt dér.

Kortbilag 2

Plan over Hus I

